

REGISTROVANE VEKTORSKE ZARAZNE BOLESTI U CRNOJ GORI 2014-2023. -ISKUSTVA PRISTUPU JEDNOM ZDRAVLJU

REGISTERED VECTOR-BORNE DISEASES IN MONTENEGRO 2014-2023. -EXPERIENCES OF THE ONE HEALTH APPROACH

Sanja Medenica¹, Božidarka Rakočević¹, Bojan Adžić², Milko Joksimović¹

1 Institut za javno zdravlje Crne Gore, Podgorica, Crna Gora

2 Specijalistička veterinarska laboratorija Crne Gore, Podgorica, Crna Gora

SAŽETAK

UVOD: Vektorske zarazne bolesti su bolesti ljudi uzrokovane parazitima, virusima i bakterijama koje se prenose vektorima. Poznato je više od 100 vrsta ovih mikroorganizama koji se mogu prenijeti vektorima i izazivati bolest kod ljudi. Pristup Jedno Zdravlje promoviše unapređenje zdravlja i dobrobiti ljudi, životinja, biljaka i zajedničke im prirodne okoline.

CILJ: Prikaz epidemioloških karakteristika vektorskih zaraznih bolesti u Crnoj Gori od 2014-2023. godine kao i prikaz zajedničkih aktivnosti humanog i veterinarskog sektora u pristupu jednom zdravlju.

MATERIJAL I METODE: U radu je korišten kvalitativni i kvantitativni opservacioni metod istraživanja.

REZULTATI: U periodu 2014-2023. godine registrovane su četiri vektorske bolesti:

Malaria, Lajmska bolest, Lajšmanioza i Denga. Ukupan broj registrovanih slučajeva je 121 (prosječna stopa incidencije 1,9/100 000 stanovnika). Broj oboljelih se kretao od najmanje 6 slučajeva, stopa incidencije 1,0/100 000 (u 2021. godini) do najviše 19 slučajeva, stopa incidencije 3,1/ 100 000 (u 2016.god.). U posmatranom periodu Lajmska bolest je najučestalija bolest iz ove grupe zaraznih bolesti sa ukupno oko 55 % svih slučajeva (67 slučajeva - prosječna stopa incidencije 1,1/100 000). Lajšmanioza je druga po učestalosti, sa 38% svih registrovanih slučajeva (45 slučajeva - prosječna stopa incidencije 0,72/100 000). Registrovani slučajevi malarije i denge predstavljaju importovane slučajeve.

ZAKLJUČAK: Crna Gora je među državama sa niskim stopama incidencije od vektorskih zaraznih bolesti. Povezujući ljude, životinje i životnu sredinu, One Health može pomoći u rješavanju cijelog spektra kontrole bolesti - od prevencije do otkrivanja, pripravnosti, odgovora i upravljanja - i doprinijeti globalnoj zdravstvenoj sigurnosti.

Ključne riječi: Epidemiološki nadzor, vektorske zarazne bolesti, ONE HEALTH

ABSTRACT

INTRODUCTION: Vector-borne diseases are human diseases caused by parasites, viruses and bacteria transmitted by vectors. More than 100 species of these microorganisms are known to be transmitted by vectors and cause disease in humans. The ONE HEALTH approach promotes the improvement of the health and well-being of people, animals, plants and their shared natural environment.

OBJECTIVE: To present the epidemiological characteristics of vector-borne diseases in Montenegro from 2014-2023, as well as to present the joint activities of the human and veterinary sectors in the ONE HEALTH approach.

MATERIAL AND METHODS: Qualitative and quantitative observational research methods were used in the work.

RESULTS: In the period 2014-2023. four vector-borne diseases were registered: Malaria, Lyme disease, Leishmaniasis and Dengue. The total number of registered cases is 121 (average incidence rate 1.9/100,000 population). The number of patients ranged from a minimum of 6 cases, an incidence rate of 1.0/100,000 (in 2021) to a maximum of 19 cases, an incidence rate of 3.1/100,000 (in 2016). In the observed period, Lyme disease is the most common disease from this group of infectious diseases with a total of about 55% of all cases (67 cases - average incidence rate 1.1/100,000). Leishmaniasis is the second most common, with 38% of all registered cases (45 cases - average incidence rate 0.72/100,000). Registered cases of malaria and dengue represent imported cases.

CONCLUSION: Montenegro is among the countries with low incidence rates of vector-borne diseases. By connecting people, animals and the environment, ONE HEALTH can help address the full spectrum of disease control - from prevention to detection, preparedness, response and management - and contribute to global health security.

Keywords: Epidemiological surveillance, vector-borne diseases, ONE HEALTH